

Negu betean gaudelarik, ez genuke aukera hau pasatzen utzi nahiko landare polit hau aipatu gabe. Irakurleak gogoratuko du apika iazko otsailean genero bereko lilipa (*Narcissus bulbocodium citrinus*) aztertu genuela eta oraingorako genero bereko

beste neguko lore lirain batez ihardun nahi dugu, anbulu gaiztoa izenekoz, hain zuzen ere.

Adituek diotenez, Euskal Herrian bi subespezie aurki daitezke *N. pseudonarcissus* "pallidiflorus" eta *N. pseudonarcissus* "nobilis". Orokorrean "pallidiflorus" subespezieak besteak baino ko-

roa zurbilagoa du eta hedatuagoa dago, batez ere altitude baxuagotan.

Anbulu gaiztoak landare txiki ertaineko eitea azaltzen du; bere hostoak hestu eta luzeak orlegi-urdinskak izaten dira eta lore bakarra gara luze batek; kordoa batean kokatzen da dilndari, horizontalki edo zertxobait zintzilikatua. Lorearen eitea oso deigarria da eta bi zati nabarmentzen zaiz-

ki: koroa, tronpeta baten antzera eta tepaloak. Altitudearen arabera, landarea neguan edota udaberri hasieran loratzen da, Euskal Herriko belarki, basogune, erreka bazterra eta zoikaztegi inguruetan. Fruitua berriz, 3 kuskua dituen kutxatila bat da.

Oso aldakorra izanik, espezie hori errabioladunen artean parke eta lorategietan landatuenetarikoa dela esan behar dugu, Europan batez ere. Horregatik, oso eraila izan da eta eite eta barietate ugari sortu dira. Bestalde, adituek (horrela adierazten du Flora Europearrak), 7 subespezie atokitzen dizkiote, lehenago aipaturikoak gure artean bakarrik aurkitzen direlarik. Arestian aztertu dugun subespezie pallidiflorus hori penintsulako ipar aldean dago bereziki, Euskal Herriko ipar aldetik Britainiaraino puntualki eta eskas agertuz.

Bestalde, landare honek mitologian ere badu bere lekutxoa eta ezagunak dira Narciso izeneko artzain lirain baten inguruan kontatu ohi diren amodiozko istorioak.

Istoriok istorio, landare hau maiz erabili izan da sendabelartzat eta horri buruzko erreferentzia asko aurki daitezke. Esate baterako, Hipocratesek landare horretatik lortzen zuen zukuak edertasuna eskuartzeko balio zuela kontatzen da. Bestalde, landareak nacinina izeneko alkaloide bat du, batez ere bere errabiolan; diotenez, oso pozoitsua da substantzia hori eta eragin "paralizantea" duela esan ohi da. Nolanahi ere, loreak narkotikotzat erabili izan dira, baita estula, asma eta beherakoaren aurka ere. Errabiolak berriz, epilepsia eta sukarraren aurka.

Neguko landare ederra dugu dudarik gabe Gales herriak landare adierazletzat hartzen duen lilipa hau.

* Naturalista.

J. Terés

Maltzurra bezain polita: ANBULU GAIZTOA

Joxepo Terés*

FITXA TEKNIKOA

Anbulu gaiztoa/Lilipa arrunta

Familia:	amarilidazeoak
Espezia:	<i>Narcissus pseudonarcissus</i>
Subespezia:	<i>pallidiflorus</i>
Banaketa:	sakabanatua
Habitata:	belardiak, basoguneak, erreka ertzak, zoikaztegi inguruak, gehienbat isurialde atlantikoan
Sendabelarra:	bai

